

Falusi közművelődési esték Endrődön a XX. század derekáig

A Historia Domus feljegyzései között fontos adatok maradtak fenn a község közművelődéséről. Az 1920 - as években már „Téli esték” tették mozgalmassá és vonzóvá a község életét. Sok helyen: tanyákon, kaszinókban, olvasókörokbén történelmi, földrajzi, természetrajzi, néprajzi és egészségügyi előadásokat tartottak a község legképzettebb emberei; orvosok, tanítók, ügyvédek. Ezeket az előadásokat gyakran diavetítésekkel színesítették. Szervezőjük, irányítójuk Koczás Sándor polgári iskolai igazgató volt, aki Móra Ferenc íróval, dr.Bánkúti Sándor néprajztudóssal s több más közismert személlyel tartott fenn baráti kapcsolatot.

Így kerülhetett sor a Lyukas- halmi ásatásokra, amely Endröd területének első fontos, országos jelentőségű leleteit tárta fel.

Az iskolás gyermekek számára a vallási ünnepek közeledtével nagy készülődés indult meg, pásztorjátékok, valláserkölcsi történetek, misztériumjátékok, egyházi énekek, neves költők verseinek előadására.

A KALÁSZ lányok és a KALOT fiúk tanulságos, erkölcsi töltésű színművek bemutatásával tették emlékezetessé a közelgő ünnepeket. Az ország más- más területén fellelhető betlehemi pásztorjátékokkal ismertették meg a falu népét.

A nagylányok, legények zömmel ismert népszínművek (A vén gazember, A falu rossza, A bor, A vén bakancsos, és fia a huszár...) bemutatására verbuválódtak. Ezek bemutatása valóságos ünnep volt abban az időben. Az előadások után bállal, zeneestekkel, „batyussal” szórakoztatták magukat, és a népes közönséget. Sok bálozó „nagylány” gardija kíséretében szépen, kulturáltan, vidáman szórakozott.(Hol voltak akkor még a diszkók?!)

A tanyákon sem volt hiány szórakozásban. Csejten Lesnyiczkiék, Varjason Giricz Bertalan, Nagylapason Kovács Imre, (a közkedvelt Stüsü) majd én magam is társaimmal szerveztük az előadást. Produkcióinkkal ellátogattunk a környező tanyákra is: Balára, Polyákhalomra, Vízközre, Zuberecre.

Az iskoláskorú gyermekek számára magam dolgoztam át neves színműveket. (A bajusz, Hány János...) a népdalok, versek, elbeszélések feldolgozásával.

A községben az Ipartestület, a Kultúrotthon, a Gazdakör nagy termei kiváló lehetőséget biztosítottak, hiszen színpaddal, színfalakkal, világítási technikával is fel voltak szerelve. A színműveket betanították: Kondor Gyurka nyomdász, Farkasinszki Imre zenész, Palotai Ferenc és Kovács Imre tanítók. Ekkor már komoly

zenés darabok bemutatására is sor kerülhetett. Ilyenek voltak a Cigány, Dankó Pista, János vitéz.

Sorolhatnám még a neveket, egyesületeket: az ötvenes években Kovács Imre tanító vezetésével az egész fiatalságot összefogó 150 tagú furulyazenekart, a híres Iparos Dalárda hangversenyeit, népdalestjeit, mely országhatárokon túl is csillogtatta művészetét, a Barátság Sportegyesület felejthetetlen szilveszteri műsorait. Farkasinszki Imrét, Dógi Gyulát, akik zenekaraikkal szórakoztatták közönségüket, nemegyszer játszották Murgács Kálmán, de még Csernus Mihály apátplébánosnak (Apáczai István név alatt) megjelent dalait. Említhetném, hogy innen indult el ország s világhódító útjára község első díszpolgára és szülötte Rózsahegyi Kálmán, említhetném az endrődi származású Kalmár Illés, csongrádi főkántort és országos híró dalszerzőt, vagy Ökrös Olíviát, aki Angliában a rádió énekeseként futott be szép karriert. Sorolhatnám... de talán ennyi is elég annak bizonyosságául, hogy az olvasók megismerhessék (sokan talán emlékeiket is felidézhessek), volt egyszer egy község, hol magasra szökött a kultúra virága, s tarka színeivel elborította a kis falusi házacskák ablakait.